

คู่มือป้องกันงูพิษในสถานการณ์ฉุกเฉิน

สภากาชาดไทย
The Thai Red Cross Society

สวนงู สถานเสาวภา สภากาชาดไทย

การเตรียมความพร้อมในกรณีเกิดภัยพิบัติหรือเหตุการณ์
ฉุกเฉิน โดยเฉพาะสถานการณ์น้ำท่วมนับว่าเป็นเรื่องใกล้ตัว

เราทุกคนในปัจจุบัน นอกจากการวางแผนทางป้องกันความเสียหายแก่
ทรัพย์สินแล้ว สิ่งหนึ่งที่ทุกคนให้ความสำคัญมากเป็นอันดับแรกคือความ
ปลอดภัยของชีวิต โดยเฉพาะจากสัตว์มีพิษ เช่น งูพิษ ตะขาบ และ แมงป่อง
ที่อาจหนีเข้ามาอาศัยหลบซ่อนอยู่ในบ้านเรือนในช่วงภาวะน้ำท่วม

คู่มือเตรียมความพร้อมเพื่อป้องกันงูพิษฉบับนี้ มุ่งเน้นให้ความรู้
เกี่ยวกับภาพของงูพิษและงูไม่มีพิษที่พบเห็นได้บ่อยระหว่างเกิด
สถานการณ์ฉุกเฉิน รวมถึงวิธีการป้องกันการถูกกัดเมื่อต้องเผชิญหน้ากับงู
และการปฐมพยาบาลผู้ถูกงูกัด

งูพิษ

งูเห่าไทย

งูเห่า เป็นงูพิษร้ายแรงที่พบได้ทั่วทุกภาคของประเทศไทย

ลักษณะเด่น คือการแผ่แม่เบี้ยเมื่อถูกรบกวน ถึงแถบบริเวณด้านหลังคอของงูเห่าไทยมีลายดอกจันเป็นวง ส่วนงูเห่าพื้นถิ่นมีลายดอกจันเป็นรูปตัว V หรือ U หรือไม่มีลายดอกจันเลย

งูเห่าพื้นถิ่น

งูพิษ

งูสามเหลี่ยม

งูทับสมิงคลา

© Lawan Chanhom

ลักษณะเด่นของงูสามเหลี่ยมและงูทับสมิงคลา คือแนวของกระดูกสันหลังยกตัวสูง และเกล็ดตามแนวสันหลังมีขนาดใหญ่

ลักษณะเด่นของงูจงอาง
คือเกล็ดท้ายทอย 1 คู่
(ศรชี้)

งูจงอาง

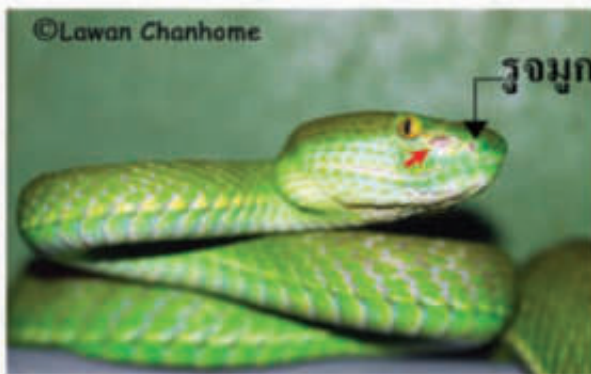
งูพิษ

งูเขียวหางไหม้ท้องเหลือง

©Lawan Chanhome

รูจมูก

งูเขียวหางไหม้ดำโต

ข้อพึงสังเกตในกลุ่มงูเขียวหางไหม้
คือ อวัยวะรับความร้อน ซึ่งเป็นร่อง
ลึกอยู่ระหว่างรูจมูกและตาทั้งสอง
ข้าง (ลูกศรสีแดง)

งูพิษ

งูแมวเซา

ข้อพึงสังเกต เมื่อถูกรบกวนในระยะ
กระชั้น **งูแมวเซา**จะขดตัวเป็นวงกลม
พร้อมกับการส่งเสียงขู่พู่ๆ คล้ายเสียง
แมวขู่ และทำตัวพองขึ้นลงเพื่อให้แลดู
น่ากลัว และสามารถถกกัดได้อย่าง
ว่องไวจากท่าขดเป็นวงกลม

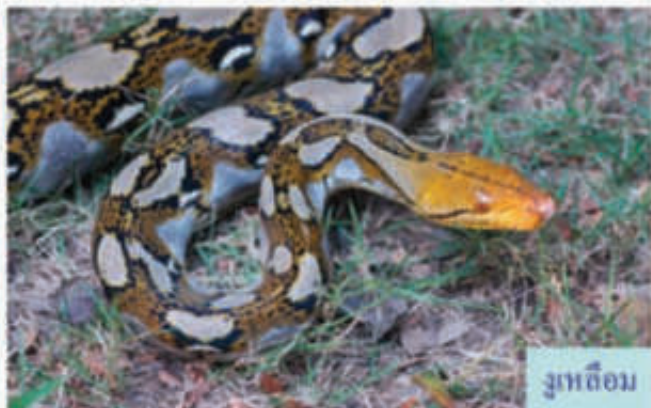
งูกะปะ

งูลายสามคอดแดง

งูไม่มีพิษ

งูไม่มีพิษ

งูเขียวพระอินทร์

งูเขียวปากจิ้งจก

งูกันขาบ

งูแสลงอาทิตย์

งูไม่มีพิษ

งูลายสอ

งูใบแก้วลายเด่น

งูวงช้าง

งูป้องฉนวนวนตร้อยเหลืออง

ในกรณีที่ถูกงูกัด มีข้อควรพึงระลึกไว้ว่า

ถึงแม้ว่างูไม่มีพิษมีหลากหลายชนิดกว่างูมีพิษ
เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่เข้าถึงการรักษาพยาบาล

ได้ลำบาก ขอให้พิจารณาว่างูทุกชนิดมีอันตรายไว้ก่อน ให้รีบทำการ
ปฐมพยาบาลเบื้องต้นในทุกสายที่ถูกงูกัด

ส่วนในกรณีที่ถูกรูปพิษกัดแน่นอน โดยมีรอยเขี้ยวให้เห็นอย่างชัดเจน
ในความโชคร้าย ผู้ที่ถูกกัดอาจจะโชคดีถ้าถูกพิษกัดโดยไม่ได้ปล่อยนำ
พิษออกมา อย่างไรก็ตามก็ควรทำการปฐมพยาบาลเบื้องต้นเช่นกัน

รอยเขียวพินในรายถูกงูเขียวหางไหม้กัด (รอยจุดสีแดงในวงสีดำ)

ลักษณะบาดแผลจากงูไม่มีพิษกัด

งูไม่มีพิษไม่มีเขี้ยวพิษ จึงปรากฏ
แต่รอยฟันให้เห็น เช่น ในรายที่ถูก
งูเห่ากัดแบบไม่รุนแรง
(แนวเส้นสีขาว)

ในรายที่ถูกงูไม่มีพิษกัด อาจมี
เลือดออกจากบาดแผลจำนวนมาก
เนื่องจากฟันที่แหลมคมของงูไม่มี
พิษ และขึ้นอยู่กับความลึกของ
บาดแผลด้วย

การปฐมพยาบาลเบื้องต้นเมื่อถูกกัด

1. ล้างแผลด้วยน้ำสะอาดหรือน้ำเกลือทันที
ใช้ผ้าพันแผลหรือผ้าพันเคล็ดชนิดยืดหยุ่นได้
เริ่มพันจากรอยแผลถูกกัดแล้วพันต่อไปจน
ถึงข้อต่อ หรือสูงเหนือบาดแผลให้มากที่สุด
2. หาไม้กระดานหรือวัสดุที่มีความแข็งแรงมาตาม
แล้วพันด้วยผ้าพันแผลทับอีกครั้ง เพื่อให้อวัยวะ
ส่วนที่ถูกกัดเคลื่อนไหวน้อยที่สุด
3. นำผู้ป่วยส่งโรงพยาบาลที่อยู่ใกล้โดยเร็วที่สุด
เพื่อรับการรักษาด้วยเซรุ่มแก้พิษงู

เซรุ่มแก้พิษงูผลิตโดยสถานเสาวภา สภากาชาดไทย

สิ่งที่ไม่ควรกระทำกับบาดแผลงัก

- ❖ ไม่ควรใช้ไฟ้ หรือมีดกรีดบาดแผล เพราะจะทำให้แพทย์วินิจฉัยผิดพลาด
- ❖ ไม่ควรใช้การขันชะเนาะ เพราะอาจทำให้อวัยวะขาดเลือดได้
- ❖ ไม่ควรใช้ปากดูดแผล
- ❖ ไม่ควรให้ผู้ป่วยดื่มสุรา
- ❖ ไม่ควรให้ยากระตุ้นหัวใจ มอร์ฟิน ยาระเหย หรือยาแก้แพ้ต่างๆ เพราะจะทำให้สับสนถึงอาการของพิษงูทางระบบประสาท
- ❖ ในรายที่มีอาการปวดบาดแผลมาก แนะนำให้ใช้ยาพาราเซตามอลเพื่อระงับอาการปวดได้

วิธีการหลีกเลี่ยงการถูกงูกัด

- หากพบเห็นงู พยายามควบคุมสติ ไม่ให้ตกใจจนเกินไป
- ถ้าพบงูในระยะห่าง อย่าเข้าใกล้งู เพราะงูก็จะไม่พยายามเข้ามาทำร้ายมนุษย์เช่นกัน
- ถ้าพบงูในระยะใกล้ ให้อยู่นิ่งๆ รอให้งูเลื้อยหนีไป เพราะงูส่วนใหญ่สายดาไม่ดี มักจะฉกกัดสิ่งที่เคลื่อนไหวเพื่อป้องกันตัวเองจากศัตรู
- ถ้างูไม่ยอมเลื้อยหนี ให้ก้าวถอยหลังช้าๆ จนพ้นระยะประมาณ 2 เมตร ซึ่งเป็นระยะพ้นจากการฉกกัดของงู
- หากมีความจำเป็นต้องเดินเข้าไปในพื้นที่ที่อาจจะมียู ให้สวมรองเท้าบูทยาวเพื่อป้องกันงูกัด และใช้ไม้ยาวๆ เคาะไปตามพื้นหรือพื้นที่ด้านหน้าเพื่อเตือนให้งูหนีไปก่อน หรือเพื่อตรวจสอบว่ามีงูอยู่หรือไม่
- ควรหลีกเลี่ยงการเดินทางในเวลากลางคืน หากจำเป็นควรพกไฟฉายหรือวัตถุที่ให้แสงสว่างส่องนำทาง
- ตรวจสอบบริเวณที่นอนและกองผ้าต่างๆ ก่อนทุกครั้ง เพราะงูมักจะมาหาที่อบอุ่นเพื่อหลบซ่อนตัวอยู่ตามกองผ้า ที่นอน หมอนและมุ้ง

สถานเสาวภา สภากาชาดไทย

1871 ถนนพระราม 4 เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330

โทร. 02-252-0161-4, 02-252-0167

โทรสาร 02-254-0212

E-mail: info@saovabha.com

Website: www.saovabha.com

TRC.SA-TMR09-11-0003

เนื้อหาและภาพ: ลาวัณย์ จันทร์โสม

ทักษะ เวสาร์ชพงศ์

ปรึกษาหรือข้อมูลเพิ่มเติม โทร : 02 252 0161-4 ต่อ 142 ต่อ 32, 33